

1.lk

2.lk

3.lk

4.lk

5.lk

6.lk

Kasvu ja kehitys (T1-T3, T5-T8, T10-T15)

Ihmisen kehitys

Yleisimmät kehonosat:
• **pää, jalka, vatsa ja selkä**

Oppilas tunnistaa yleisimmät kehonosat

Ihmisen elämäntietä

Oppilas tunnistaa seuraavat käsitteet:

- **lapsuus, aikuisuus ja vanhuus.**

Ikäkauden kasvu ja kehitys

Oppilas tunnistaa, miten ihminen saa alkunsa:

- **sukusolut, kohtu, syntymä**

Keskeiset elimet ja niiden toiminta:

- **esim. iho, luut, lihakset, verenkierto, keuhkot, sydän, aivot**

Itsetunto

Erilaisuuden kunnioittaminen

- Esim. Lions Quest ja Kivakoulu-materiaalit

Oppilas harjoittelee tunnistamaan oman kehon ja mielen viestejä.

Oppilas harjoittelee tiedostamaan erilaisia ajatuksia, arvoja ja tarpeita ja asenteita.

Ihmisen rakenteet

- **luut ja lihakset**

Keskeiset elintoiminnot

- **Sydän, verenkierto, hengitys, aivot, hermosto ja aistit**

Murrosikä

Oppilas tunnistaa fyysiset muutokset kehossa:

- **sukusolujen kehittyminen, äänenmurros, kuukautiset)**
- **seksuaalisen kehityksen vaiheet**
- **ihmisen lisääntymisen vaiheet**

Tunne- ja yhteistyötaidot

<p>Oppilas tutustuu ja nimeää joitain tunteita</p> <ul style="list-style-type: none"> • esim. ilo, suru, viha, pelko 	<p>Mielen hyvinvoinnin edistämisen ja tunnetaitojen harjoittelu</p> <p>Oppilas tunnistaa joitakin keinoja mielen hyvinvointiin liittyen. Oppilas harjoittelee tunnesäätelyn taitoja.</p>	<p>Tunteiden tunnistaminen ja ilmaisu</p> <ul style="list-style-type: none"> • esim. ilo, suru, pelko, rakkaus <p>Oppilas harjoittelee tunnesäätelyn taitoja. Yhteistyötaitojen harjoittelu.</p> <p>Oppilas toimii erilaisissa ryhmissä "yhteishenki".</p>	<p>Itsetunto Erilaisuuden kunnioittaminen</p> <ul style="list-style-type: none"> • esim. Lions Quest- ja Kivakoulu-materiaalit 	<p>Oppilas tutustuu murrosiän vaikutuksiin henkisessä kehityksessä:</p> <ul style="list-style-type: none"> • tunteet • mielialojen vaihtelu 	<p>Vastuunotto itsestä ja muista:</p> <p>Oppilas ymmärtää roolinsa vuorovaikutteisessa ihmissuhteessa.</p> <p>Minäkuvan muodostuminen</p> <ul style="list-style-type: none"> • oman identiteetin vahvistaminen • arvot, asenteet (ja ulkonäkö) <p>Ihmissuhteet</p> <ul style="list-style-type: none"> • Perhesuhteet • Kaverisuhteet • Seurustelu
--	--	---	--	---	--

Terveyskasvatus

<p>Oppilas saa tietoa ja tutustuu terveelliseen ravintoon, puhtauteen, lepoon ja liikuntaan.</p>	<p>Oppilas saa tietoa ja tutustuu terveelliseen ravintoon, puhtauteen, lepoon ja liikuntaan.</p>	<p>Heijastimen ja kypärän käyttö</p> <p>Itsestä huolehtiminen</p> <ul style="list-style-type: none"> • esim. säänmukainen vaatetus 	<p>Yleisimmät lastensairaudet ja niiden ehkäisy:</p> <ul style="list-style-type: none"> • tunnistaa vatsatauti, kuume, flunssa, allergia, rokotus, lepo, hygienia (esim. käsien pesu) <p>Terveelliset elämäntavat</p>	<p>Hygienia ja sen tarpeellisuus ja sen vaikutus elimistöön</p> <p>Liikunta, lepo, ravinto</p>	<p>Terveelliset elämäntavat:</p> <ul style="list-style-type: none"> • päihteiden ja riippuvuuksien haitallisuus. <p>Oppilas ymmärtää päihteiden negatiivisen vaikutuksen terveydelle.</p>
---	--	--	--	--	---

1.–2. Kotona ja koulussa toimiminen (T1-T14)		3.–6. Arjen tilanteissa ja yhteisöissä toimiminen (T1-T14)			
Turvallisesti liikkuminen					
Turvallinen koulumatka: <ul style="list-style-type: none"> esim. yleisimmät liikennemerkkit ja –säännöt. Oppilas tunnistaa: <ul style="list-style-type: none"> suojatien, kävely- ja pyörätien ja liikennevalon. 	Liikkuminen turvallisesti lähiympäristössä ja liikenteessä. Oppilas ymmärtää mikä on kartta ja mihin sitä voi käyttää.	Turvallinen liikkuminen vesillä ja liikenteessä eri vuodenaikoina. Polkupyöräilyn turvallisuus, liikennesäännöt ja pyörän rakenne. <ul style="list-style-type: none"> esim. Liikenneturva Filla & Rilla-materiaali 			
Turvataidot					
Kodin ja koulun turvallisuusohjeet Oppilas on tutustunut koulun järjestyssääntöihin.	Ensiaputaidot: <ul style="list-style-type: none"> pienet itsehoitotaidot ja avun hakeminen hätänumero 112 ja hätänumeroon soittaminen 	Tulipalolta suojautuminen ja tulen käyttö. <ul style="list-style-type: none"> Oppilas tietää, miten tulipalotilanteessa toimitaan: poistu, sulje ovet, hälytä apua, pysy rauhallisena. 	Ensiaputaidot: oppilas tunnistaa <ul style="list-style-type: none"> ea-tarvikkeita, kuten laastari ja kuumemittari tietää yleisvammojen ensiavun <ul style="list-style-type: none"> nyrjähdys nenäverenvuoto palovamma Kuulon suojelu		Ensiapu ja vaaratilanteet: myrkytystilanteet Päihteiden haitallisuus ja vaarat Sähköturvallisuus
Sosiaaliset taidot					
Yhteistyötaidot <ul style="list-style-type: none"> erilaisissa ryhmissä toimiminen, hyvät käytöstavat Fyysinen koskemattomuus:	Hyvät käytöstavat Toisen kunnioittaminen	Hyvät käytöstavat <ul style="list-style-type: none"> kiitos, anteeksi, ruokailutavat Erilaisissa ryhmissä toimiminen: <ul style="list-style-type: none"> osallistuminen ja vaikuttaminen esim. 	Hyvät käytöstavat Erilaisissa ryhmissä toimiminen: <ul style="list-style-type: none"> osallistuminen ja vaikuttaminen esim. luokkakokous ja oppilaskunta 	Yhteistyötaidot Yksilön kasvun erojen ymmärtäminen <ul style="list-style-type: none"> lapset kehittyvät omaan tahtiin 	Yhteistyötaidot Yksilön kasvun erojen ymmärtäminen Yksilöllisyyden kunnioittaminen

<ul style="list-style-type: none"> • oppilas tunnistaa mitä tarkoittaa fyysinen koskemattomuus ja kiusaamisen ehkäisy <p>Kiusaamisen ehkäisy (esim. Lions Quest ja Kivakoulu)</p>		<p>luokkakokous ja oppilaskunta</p>	<p>Fyysinen koskemattomuus:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Oppilas tutustuu koskemattomuuden kunnioittamiseen ja kiusaamisen ehkäisemiseen. 		<ul style="list-style-type: none"> • arvostetaan kaikkia ihmisiä sellaisina, kuin he ovat
Arjen teknologia ja turvalliset TVT-aidot					
	<p>Harjoittelee tiedon etsimistä.</p> <p>Eri tiedonalojen oikeiden käsitteiden käytön harjoittelu.</p> <ul style="list-style-type: none"> • esim. opettaja mallintaa käsitteiden käyttöä omassa puheessaan, esim. Ilma, keli = sää 	<p>Internetin turvallinen ja vastuullinen käyttö</p> <ul style="list-style-type: none"> • esim. luvallisten lähteiden sekä kuvien etsiminen ja käyttö. • digitaitokalenteri <p>Lämpömittarin toiminta</p>	<p>Tutustuu arjen teknologian toimintaperiaatteisiin ja sen ilmiöihin:</p> <ul style="list-style-type: none"> • vipu • jousi • kestävät rakenteet • valo <p>Internetin turvallinen ja vastuullinen käyttö</p> <ul style="list-style-type: none"> • luvallisten lähteiden sekä kuvien etsiminen ja käyttö. • digitaitokalenteri 	<p>Oppilas tutustuu yksinkertaisiin koneisiin ja niiden toimintaan.</p> <p>Fysiikan käsitteet:</p> <ul style="list-style-type: none"> • liike • kitka • voima <p>Internetin turvallinen ja vastuullinen käyttö</p> <ul style="list-style-type: none"> • luvallisten lähteiden sekä kuvien etsiminen ja käyttö. • digitaitokalenteri 	

Lähiympäristön ja sen muutosten havainnointi (T1-T8, T10-T14)		Löytöretkelle monimuotoiseen maailmaan (T1-T8, T10-T14)			
<p>Havainnointi, tutkiminen ja toimiminen eri vuodenaikoina lähiympäristössä</p> <ul style="list-style-type: none"> • Oppilas tunnistaa elolliseen ja elottomaan luontoon liittyviä asioita. <p>Oppilas tunnistaa yleisimpiä lajeja: KASVIT:</p> <ul style="list-style-type: none"> • puut (koivu, kuusi, mänty) <p>ELÄIMET:</p> <ul style="list-style-type: none"> • selkärangaiset (esim. yleisimmät metsän nisäkkäät) • selkärangattomat (esim. yleisimmät hyönteiset ja perhoslajit) <p>LUONNONILMIÖT</p> <p>Oppilas osaa nimetä vuodenajat</p> <ul style="list-style-type: none"> • kevät, kesä, syksy, talvi <p>Oppilas havainnoi säätä</p> <ul style="list-style-type: none"> • lämpötila 	<p>Oppilas tunnistaa yleisimpiä lajeja:</p> <p>KASVIT:</p> <ul style="list-style-type: none"> • metsän marjoja (mustikka, puolukka) <p>SIENET:</p> <ul style="list-style-type: none"> • metsän sieniä <p>ELÄIMET:</p> <ul style="list-style-type: none"> • maatilan (tuotanto)eläimet (sika, nauta, lammas) <p>Oppilas tunnistaa ja osaa nimetä kasvin osat</p> <ul style="list-style-type: none"> • juuri • lehti • varsi • kukinto 	<p>ELIÖKUNNAN LUOKITTELU</p> <p>Oppilas tutustuu eliökuntaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • linnut • kalat • nisäkkäät • selkärangattomat <p>Oppilas on tutustunut yleisimpiin eliöihin.</p> <p>Oppilas on tutustunut eliöiden sopeutumiseen eri vuodenaikoina.</p>	<p>RAVINNON TUOTANTO</p> <p>Oppilas tutustuu</p> <ul style="list-style-type: none"> • kotimaan viljelykasveihin • maatilan eläimiin • perehtyy ruoan elinkaareen <ul style="list-style-type: none"> ○ esim. leipä, maito, liha. 	<p>LÄHIYMPÄRISTÖN ELINYMPÄRISTÖ</p> <p>Oppilas tutustuu jokamiehenoikeuksiin ja harjoittelee niitä käytännössä esim. retkellä.</p> <p>NIITYT, METSÄT JA SUOT</p> <p>Oppilas tunnistaa yleisimpiä lajeja sekä eläimistä että kasveista.</p> <p>EUROOPAN LUONNONYMPÄRISTÖ</p> <p>Oppilas tutustuu</p> <ul style="list-style-type: none"> • Euroopan kasvillisuuteen • Euroopan ilmastovyöhykkeisiin <p>Oppilas ymmärtää ihmisen toiminnan vaikutuksen luonnonympäristöön.</p>	<p>MAAILMAN LUONNONYMPÄRISTÖ</p> <p>Oppilas tutustuu</p> <ul style="list-style-type: none"> • maanosiin • valtameriin <p>Oppilas tunnistaa joitain maanosia ja valtameriä kartalta.</p> <p>Oppilas tutustuu</p> <ul style="list-style-type: none"> • ilmastovyöhykkeet • kasvillisuusvyöhykkeet • kulttuurit • ilmastodiagrammit • teemakartat • tilastot <ul style="list-style-type: none"> ○ Lähteinä esim. ajankohtaiset uutiset.

<ul style="list-style-type: none"> • tuuli • säämerkkejä <p>KARTAN KÄSITE Oppilas tunnistaa:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Suomen kartan perustiedot Suomesta <ul style="list-style-type: none"> ○ pääkaupunki ○ oma kotipaikka ○ Suomen lippu 	<p>KARTAN KÄSITE Oppilas harjoittelee kartan laatimista</p> <ul style="list-style-type: none"> • pihakartta • Huonekartta <p>Oppilas tutustuu karttaan ja ymmärtää kartan idean</p> <ul style="list-style-type: none"> • Suomen kartta • maapallon eri alueet • Ilmansuunnat <p>Oppilas tunnistaa ja osaa pääilmansuunnat</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pohjoinen • Itä • Etelä • Länsi 	<p>SUOMI ja MAAPALLO Oppilas tutustuu eri maanosiin</p> <ul style="list-style-type: none"> • osaa nimetä Suomen osaksi Eurooppaa. <p>Oppilas tutustuu Suomen eri alueisiin:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Lappi, Pohjanmaa, Saaristo-Suomi, Etelä-Suomen rannikkoseutu, Vaara-Suomi, Järvi-Suomi • Oppilas tunnistaa tärkeimpiä Suomen kaupunkeja ja oman kotipaikkakunnan ja maisema-alueen. <p>VESI Oppilas tutustuu vesi- ja rantaelinympäristöön</p> <ul style="list-style-type: none"> • vesi- ja rantaeliöt • tunnistaa joitakin tyypillisiä lajeja. • vesiensuojelu <ul style="list-style-type: none"> ○ oppilas seuraa esim. ajankohtais-/paikallis-uutisia. <p>Oppilas on tutustunut vesistön rakenteeseen ja veden kiertokulkuun.</p>	<p>POHJOISMAAT JA BALTIA Oppilas tutustuu</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pohjoismaihin • Baltiaan • hahmottaa valtioiden sijainnin esim. kartalta näyttämällä. <p>Oppilas perehtyy tarkemmin johonkin valtioon esim. kirjallisen tuotoksen muodossa.</p> <p>Oppilas tutustuu Pohjoismaiden ja Baltian luonnonympäristöön ja ihmisen toiminnan hahmottamiseen.</p> <p>ITÄMERI JA SEN MERKITYS Oppilas tutustuu vesiensuojeluun Itämeren osalta.</p> <p>FYYSINEN KARTTA JA VÄESTÖKARTTA Oppilas tutustuu fyysisen kartan ja väestökartan periaatteisiin.</p>	<p>EUROOPAN ALUEET Oppilas</p> <ul style="list-style-type: none"> • tutustuu Euroopan karttaan • tunnistaa Euroopan maailmankartasta esim. näyttämällä • tutustuu teemakarttaan <p>Oppilas</p> <ul style="list-style-type: none"> • tunnistaa teemakartan avulla joitain Euroopan kasvillisuus- ja ilmastovyöhykkeitä. • tutustuu ilmastodiagrammiin 	<p>Oppilas perehtyy johonkin maanosaan esim. kirjallisen tuotoksen muodossa hyödyntäen jotakin teemakarttaa ja/tai ilmastodiagrammia.</p> <p>MAAILMAN MONIMUOTOISUUS Luonnon ja kulttuurin moninaisuuden arvostaminen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Oppilas tutustuu ja pohtii omaa suhdettaan monimuotoisuuden arvostamiseen <p>Kestävä kehitys</p> <ul style="list-style-type: none"> • Oppilas tutustuu johonkin kestävän kehityksen tavoitteeseen <ul style="list-style-type: none"> ○ esim. YKliitto.fi
---	---	--	---	---	--

Tutkiminen ja kokeileminen (T1-T14)		Tutkiminen (T1-T14)			
Tutkiminen					
Oppilas harjoittelee pienen tutkimuksen tekemistä ja sen eri vaiheita. Tutkimusaiheeksi valikoituu vähintään yksi seuraavista: esim. kasvin kasvatusta, veden, ilman tai sään tutkiminen.	Oppilas harjoittelee pienen tutkimuksen tekemistä ja sen eri vaiheita. Tehdään pieni tutkimus kasvia kasvattamalla ja huolehtimalla siitä. Tutkitaan liikettä havainnoimalla ja muutoksen syitä pohtimalla.	OMAN ELINYMPÄRISTÖN TUTKIMINEN <ul style="list-style-type: none"> • sää • maa- ja kallioperä (Suomen jääkausi) • vesistö/ranta elinympäristönä • rakennetun elinympäristön havainnointi <ul style="list-style-type: none"> ○ eri materiaalit: puu, metalli, kivi, tiili ○ kerrataan elollisen ja elottoman luonnon käsite • sosiaalisen elinympäristön havainnointi Oppilas havainnoi lähiympäristöään hyvinvoinnin näkökulmasta.	Oppilas tutustuu <ul style="list-style-type: none"> • suomalaisen luonnon elinympäristöihin: <ul style="list-style-type: none"> ○ niitty, metsä, suo jne. • ilman, valon ja äänen ominaisuuksiin 	Kasvien kasvattaminen ja kasvupaikkatekijät <ul style="list-style-type: none"> • tutkitaan kasvupaikkatekijöiden vaikutuksia kasvin menestymiseen 	Oppilas laatii kasvion (perinteinen tai digitaalinen) ohjatuksi/opettajan ohjeiden mukaisesti. Oppilas tutkii ja kokeilee vaikuttamista omassa ympäristössä <ul style="list-style-type: none"> • viihtyisyys • ympäristöön vaikuttaminen
Kokeileminen			Kokeileminen	Kokeileminen	
Kokeillaan ja keksitään yhdessä vaihtoehtoja ja ratkaisuja arjen pulmiin esim. liike (lennokki tms.), rakentelu, peli.			Erilaiset rakenteet <ul style="list-style-type: none"> • putkirakenne, kolmiorakenne • Vipu, kalteva taso, jousi Oppilas tutustuu joihinkin yllä mainituista Oppilas tutustuu joihinkin teknologisiin sovelluksiin	ARJEN TEKNOLOGIA Oppilas tutustuu <ul style="list-style-type: none"> • kappaleiden liikkeet, voima, kitka, pyörä, painopiste, tasapaino 	

**Elämän perusedellytysten pohtiminen
(T1-T3, T5-T8, T10-T15)**

<p>AINEIDEN OMINAISUUKSIA</p> <p>Oppilas tutustuu veden ominaisuuksiin</p> <ul style="list-style-type: none"> • esim. olomuotoihin <p>Oppilas tutustuu ilman ominaisuuksiin</p>	<p style="text-align: center;">MISTÄ RUOKA TULEE? Oppilas tutustuu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • puutarhan ja metsän satoon. • Juomaveden alkuperään 	<p>AINEIDEIN OMINAISUUKSIA</p> <p>Oppilas tutustuu veden ominaisuuksiin</p> <ul style="list-style-type: none"> • olomuodot • kiertokulku • vrt. aineen olomuodot <p style="text-align: center;">ILMIÖT Oppilas tutustuu palamiseen ilmiönä.</p> <p>Oppilas tutustuu energian lähteisiin</p> <ul style="list-style-type: none"> • sähkö • lämpö • valo 	<p>AINEIDEN OMINAISUUKSIA</p> <p>Oppilas tutustuu ilman ominaisuuksiin</p> <ul style="list-style-type: none"> • liikkeet • noste • ääni <p>Oppilas tutustuu eri materiaaleihin</p> <p style="text-align: center;">ILMIÖT Oppilas tutustuu ilmiöihin</p> <ul style="list-style-type: none"> • ääni • valo <p style="text-align: center;">MISTÄ RUOKA TULEE? Oppilas tutustuu ravinnontuotantoon:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ruoan reitit • esim. maito, leipä, tuotantotavarat 	<p>AINEIDEN OMINAISUUKSIA</p> <p>Oppilas tutustuu alkuaineisiin ja aineiden rakenteisiin</p> <ul style="list-style-type: none"> • Aineiden olomuodot ja muutokset <ul style="list-style-type: none"> ○ esim. vesi <p>Oppilas tutustuu veden kiertokulkuun ja puhtaan juomaveden syntyyn</p> <p style="text-align: center;">ILMIÖT Oppilas tutustuu fysiikan ilmiöihin</p> <ul style="list-style-type: none"> • liike • voima • kitka • ilmanpaine <p style="text-align: center;">MISTÄ RUOKA TULEE? Oppilas tutustuu ravinnontuotantoon ja ruoan elinkaareen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Luonnontuotteet • Tuotanto / kasvatetut tuotteet 	<p>AINEIDEN OMINAISUUKSIA</p> <p>Oppilas tutustuu energian muuntumiseen, siirtymiseen ja säilymiseen</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ lämpötilan mittaaminen <p>Oppilas tutustuu eri energianlähteisiin:</p> <ul style="list-style-type: none"> • uusiutuvat • uusiutumattomat <p>Oppilas tutustuu sähköön, sähkön tuottamiseen ja sähkölaitteiden toimintaan</p> <p>Oppilas tutustuu aineiden säilymisen periaatteeseen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • hiilen kiertokulku
--	--	--	--	---	---

<p>HYVINVOINTI Oppilas harjoitellaan toimimaan koulupäivän eri tilanteissa terveyttä, hyvinvointia ja oppimista edistävällä tavalla</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ihmiselle hyvää mieltä ja iloa tuottavien asioiden pohtiminen 	<p>HYVINVOINTI Oppilas tutustuu terveys-suosituksiin</p> <p>PLANEETTA MAA Oppilas tutustuu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • vuodenaikoihin ja käsitteisiin vuosi, kuukausi ja vuorokausi 	<p>PLANEETTA MAA Oppilas tutustuu ravintoketjun ja yhteyttämisen perusperiaatteisiin.</p> <p>Oppilas tutustuu kalojen lisääntymiseen.</p> <p>Oppilas tutustuu sääilmiöihin ja jääkauden merkkeihin Suomessa.</p>	<p>PLANEETTA MAA Oppilas tutustuu yhteyttämiseen ja sen perusperiaatteisiin</p> <p>Oppilas tutustuu</p> <ul style="list-style-type: none"> • kasvien lisääntymiseen • lintujen lisääntymiseen • metsien hyötykäyttöön 	<p>PLANEETTA MAA Oppilas tutustuu</p> <ul style="list-style-type: none"> • mistä johtuvat vuosi, vuodenajat, kuukausi ja vuosi • maapallon, aurinkokunnan ja maailmankaikkeuden rakenteeseen <p>Oppilas tutustuu nisäkkäiden lisääntymiseen (ihminen)</p>	<p>PLANEETTA MAA Eliöiden elinympäristöjen ja ihmisen toiminnan vuorovaikutussuhteita</p> <p>Oppilas tutustuu</p> <ul style="list-style-type: none"> • elottoman ja elollisen luonnon aineisiin (esim. kivet, metallit, puhdas aine, seos) • aineiden erotusmenetelmiin
---	--	--	--	---	---

**Kestävän elämäntavan harjoittaminen
(T1-T14)**

<p>KESTÄVÄN ELÄMÄNTAVAN HARJOITTELEMINEN</p> <ul style="list-style-type: none"> Tutustutaan omaan kotiseutuun Tutustutaan terveyden edistämisen perusteisiin omasta ja lähiympäristön näkökulmasta <p>KESTÄVÄ KEHITYS</p> <ul style="list-style-type: none"> Tutustuu kierrättämiseen ja jätteiden lajitteluun esim. koulun omat lajittelupisteet ja –perusteet samalla pohtien oman toiminnan merkitystä lähiympäristölle 	<p>KESTÄVÄN ELÄMÄNTAVAN HARJOITTELEMINEN</p> <ul style="list-style-type: none"> Tutustuu omaan kotiseutuun ja sen merkitykseen Harjoittelee toimimaan ympäristössä säästävällä tavalla Osallistuu koulun ja lähiympäristön kestävä kehitystä koskevaan toimintaan <ul style="list-style-type: none"> esim. roskien keräys, välituntivälineistä huolehtiminen, biojätteen vähentäminen, lelujen/pelien kierrätys <p>Oppilas osallistuu vähintään yhteen toimintaan.</p> <ul style="list-style-type: none"> Terveyden edistäminen omasta ja lähiympäristön näkökulmasta 	<p>KESTÄVÄN ELÄMÄNTAVAN HARJOITTELEMINEN</p> <ul style="list-style-type: none"> Tutustutaan kotiseudun ja Suomen kulttuuriperintöön ja vähemmistöihin <p>YMPÄRISTÖVASTUULLISUUS</p> <ul style="list-style-type: none"> Ymmärtää vesien ja vesieläiden suojelun merkityksen <p>Oppilas pystyy osoittamaan joitakin keinoja ko. suojeluun.</p>	<p>KESTÄVÄN ELÄMÄNTAVAN HARJOITTELEMINEN</p> <p>Oppilas tutustuu ilmastonmuutokseen ja keinoihin sen hillitsemiseksi</p> <p>YMPÄRISTÖVASTUULLISUUS</p> <p>Oppilas tutustuu metsän ja soiden suojelun merkitykseen -> luonnon moninaisuuden vaaliminen</p> <p>Oppilas tutustuu Itämeren alueen suojeluun</p>	<p>KESTÄVÄN ELÄMÄNTAVAN HARJOITTELEMINEN</p> <p>Oppilas tutustuu Euroopan väestöön ja kulttuureihin</p> <ul style="list-style-type: none"> Tiedostaa ihmisoikeudet ja lastenoikeudet <p>KESTÄVÄ KEHITYS</p> <p>Oppilas tutustuu tuotteiden elinkaariin ja sitä kautta ymmärtää luonnonvarojen rajallisuutta (uusitutuvat ja uusitumattomat)</p>	<p>KESTÄVÄN ELÄMÄNTAVAN HARJOITTELEMINEN</p> <p>Oman ja ihmiskunnan/maapallon hyvinvoinnin edistäminen nyt ja tulevaisuudessa</p> <p>YMPÄRISTÖVASTUULLISUUS</p> <p>Oppilas tutustuu luonnon monimuotoisuuden merkitykseen maapallon eri alueilla</p> <ul style="list-style-type: none"> Tiedostaa luonnon monimuotoisuuden vähenemisen syitä ja seurauksia <ul style="list-style-type: none"> esim. ilmaston lämpeneminen <p>Oppilas ymmärtää kestävä elämäntavan merkityksen ja tutustuu</p> <ul style="list-style-type: none"> esim. metsien kestävä käyttöön. <p>KESTÄVÄ KEHITYS</p> <p>Oppilas osallistuu yhteisen vaikuttamisprojektin toteuttamiseen paikallisella tai globaalilla tasolla</p>
---	---	--	---	--	--

<p>KULUTTAMINEN</p> <ul style="list-style-type: none"> • Harjoittelee huolehtimaan omista ja yhteisistä tavaroista			<p>KULUTTAMINEN</p> <p>Oppilas tutustuu ravintotuotteiden elinkaareen ja opettelee vastuullisten valintojen tekemistä</p> <ul style="list-style-type: none"> • esim. Reilu kauppa, lähituotanto, luomu.		
--	--	--	--	--	--